

Adógondoló

Betliző hivatal — Látható bérforint Törvény adta keret

Hogy mi minősíti egy-egy terület adófelügyelőségének eredményességét, azt csak a közelmúltban tudtam meg. Az osztályzat bevallottan attól függ, milyen mértékben tudják felderíteni az eltitkolt jövedelmeket, beleértve az adózatlan vagyonszerzést. Ez nem mindig könnyű. Kétszáz vagyonosodási vizsgálat közül kétszázat „bukott” el a bíróság előtt az adóhivatal. Szerie az országban ennél sokkal többet kezdeményeztek, de csak ezeket találták arra érdemesnek — bizonyítékokkal alátámasztottnak —, hogy perre is vigyék. Mai számunkban az APEH szakembereinek segítségével az 1988. évi adózás Csongrád megyei tapasztalatait, a következőkben az adóellenőrzés konkrét „eredményeit”, majd a szükséges szabályváltozásokat mutatjuk be.

Az új adórendszer bevezetése a vártnál enyhébb zökkenőkkel járt. A kissé bonyolult áfa és a nem igazán sikerült vállalkozói adótól függetlenül a személyi jövedelemadóba viszonylag hamar beletanultak az érintettek. Az adóelőleg-levonási szisztéma is elfogadhatóan működött a módosítások után. Ez a bérből és fizetésből élő alkalmazottak szerint túl jól sikerült, hiszen minden forintjukat megtalálta. A bevallások arányával elégedettek a szakemberek, az egyéni vállalkozók minden eddiginél nagyobb hányada adott számot jövedelméről.

Összesen közel 49 ezer zöld színű nyomtatvány érkezett be határidőre a megyei adóhivatalba. Ebből 13 ezret a tágabb értelemben vett vállalkozók, az önálló jövedelemszerzők nyújtottak be. A bevallások 73 százalékát tehát azok az alkalmazottak töltötték ki, akiknek jövedelmük több forrásból — kifizetőtől — származott.

Az összes megyei adóbefizetésnek, a 2,4 milliárd forintnak csak kisebb része — 1,1 milliárd — származott a „zöldek-től”, hiszen 1,3 milliárd a munkáltatók összesített bevallásain szerepelt. Az év lezárásakor az adóhivatal 60 millióval tartozott és 250-et követelt. Az előbbi 22, az utóbbi 27 ezer adóbevallót érintett a megyében.

Az önálló jövedelemszerző azt mondja, az adótörvény vállalkozásellenes, s e szűkebb réteg véleménye kapott nagyobb hangot a közelmúltban. A szakember szerint akkor inkább már alkalmazottellenes. A jövedelemeltitkolás lehetőségeiben mindenesetre óriási az esélyegyenlőtlenség. Egy közület százazreket is kifizethet vállalkozóknak anélkül, hogy erről bárkinek is adatot

— Halló, szakszervezet.
— Tessék mondani, hol lesz az országos gyűlés? A meghívóból ugyanis ez nem derült ki.
— Nem tudom...
— ...dehát ez egy ezer fős nagygyűlés...
— ...kapcsolok valakit.
— Tessék mondani, hol lesz az országos gyűlés?
— Azt hiszem, a sportcsarnokban, innen indulnak a buszok negyed tíz után.

*

A sportcsarnok. Ez egy vidékinek — mint később kiderült, több száznak — a Budapest Sportcsarnokot jelenti. A napfényben fürdő épület körül gyanúsan kicsi a mozgás, pedig már fél tíz. Kisebb csoportok. Egy pénztárhoz néhányan érkeznek, mások már mennek. A koncertjegyeket áruló hölgy türelmesen magyaráz az éppen soron következő tanácsalanoznak. „Kedveskéim, a Nemzeti Sportcsarnok a stadion túloldalán van. Gyalog is lehet menni, de jobb metróval a Keletiig, onnan már csak egy villamosmegálló”

szolgáltatna vagy adóelőleget levonna. Ugyanakkor a főmunkaidős kereset, a másod-, harmadállás vagy az alkalmi hőmunka minden forintjából előleget kell levonni, illetve keresztül-kasul jelenti azt a kifizetőt.

A „vállalkozásellenes” adótörvény eredményeként Csongrád megyében az önálló jövedelemszerzők átlagosan 18 ezer 200, a bevallást adó alkalmazottak 23 ezer 600 forint adót fizettek. Azt természetesen alá kell húzni, hogy a vállalkozók nagyrészt a jogszabály adta lehetőségekkel élve „maradtak el” a bérből és fizetésből élőkől. A bevitt vagyon költségek közötti elszámolása egy éven belül, az adómentes tartalékképzés, a gyorsított amortizáció és az átalányköltség-elszámolás mind törvény adta lehetőség volt. Ezt bizonyítja, hogy az adóköteles bevételből az éves termelési költség levonása után maradó 332 millió forint — összes megyei vállalkozói — nyereség kisebb, mint a bevallásokban szereplő bevitt vagyon 336 milliója. A „félnyereségnek” is köszönhető, hogy az iparos-kereskedő szakmák többsége lényegesen kevesebb adót fizet átlagosan, mint a hasonló foglalkozású alkalmazotti réteg.

Az új adórendszer első évének legnagyobb eredménye, hogy az adóbevallási kötelezettség úgy ahogy teljes körűvé vált. Közeledtünk az „adózás demokratizmusához”, abban az értelemben, hogy minden jövedelem — forrástól függetlenül — egyformán adózik. De egészségesebb volna, ha a mai jogszabályi lyukak kihasználása helyett kevésbé progresszív adókulcsok ösztönöznék a vállalkozásokat.

Kovács András

Megkezdődött a „leszerelés”

Nagyfára igyekezvén bekanyarodom a Shell-kúthoz. Keverék nem lévén, kérdem a fiatalembert, szerinte megjárom-e az utat a maradék benzinnel.

— Ha nem, legföljebb hazatolják a kocsit az elítéltek — mondja viccesen, aztán bizonytalan hangon hozzátesszi: — Helyesebben a beutal-

A 43 éves T. A. így vélekedik erről:

— Az első eltávozásomkor bementem Szegedre, a munkügyi bíróságra. Azt kérdezi ott tőlem egy pasas: „Mi az a Nagyfa?” „Sztálinista munkatábor” — feleltem. Mert itt gyógyulni nem lehet, csak megbetegedni. Anyám amikor legutóbb meglátott, sírva fakadt: én alkoholistát adtam, és visszaka-pok egy örültet. Nézz meg, egy megöszült roncs lettem itt. Engem senki ne akarjon meggyógyítani így, különösen ne erőszakkal. Ez csak ellenállást, dacot szül. Munkára meg éppen szív- és gerincbántalmaim miatt alkalmatlan vagyok, ezért is vagyok már hónapok óta a kórházi szárnyon.

P. Zs. 23 éves, aki saját állítása szerint nem is alkoholista, csak 5 ezer forintos lakbértartozása miatt „menekült” ide.

— Nincs is itt kezelés! Csoporfoglalkozások vannak, ahol az ember elsírhatja a baját, maximum öt perc alatt, de segítséget nem kapunk. Arra jó az egész, hogy ott kiadjuk a mérgünket.

R. S. öt gyerek apja, kiskorúak veszélyeztetésével vádol-ták.

— Odakinn 7500 forintot kerestem. Itt 2500-at kapok, ebből 1300—1400 az ellátás, 200 a zsebpénz, a maradék a gyerek-tartás. Egyébként májusban elváltam, a munkahelyem visszaküldte a munkakönyvemet. Ha kijutok innen? Majd csak lesz valahogy. Azt hiszem, az volt a baj, hogy túl keveset ittam...

J. Zs. -nek lassan letelik a második éve is.

— Huncutkodás ez az egész! Ötszáz alkoholistát lehetetlen egy helyen gyógyítani! Ennyi idekényszerített embert csak munkába hajtani lehet. Csel-lengünk itt, mint a birkák, nem tudnak velünk — a lelkünkkel — foglalkozni. Rajtam nem javítottak, csak rontottak. Ellen-séget látok a nevelőkben is...

M. J. törzslakónak számút itt: Nagyfán töltött hat évével a leg-tapasztaltabbak közé tartozik.

— Október végén volt egy botrányos, tömeges lerészegedés... Nem éppen szanatóriumi módszerekkel reagáltak erre:

tak. Mert ugye, ők beutaltak? Nézőpont kérdése. Ha a munkaterápiás alkoholelvonó intézet egészségügyi intézmény, akkor ez utóbbi megnevezés a helyes. A hagyományos értelemben vett gyógyító intézményben a betegeket kezelik, s ők maguk is, általában gyógyulni akarnak.

működésbe léptek a gumibotok, a sprayk, bilincsbe verve tuszkolták az embereket a fogdába... Emberi jogainkat még ez a BV-pecsételés ing, meg a megkülönböztető barna ruha is sérti, hát még a történetek.

M. J. egyébként a beutaltak szóvivőjeként kiterjedt levelezést folytat. Ő fogalmazta meg a 180 aláírással ellátott, Németh Miklóshoz címzett kérvényt, amely így kezdődik: „Kérjük a Nagyfa-i Munkaterápiás Alkoholelvonó Intézet nevét munkaintézetre megváltoztatni, mivel ez felel meg a valóságnak. Az intézetben nincs semmiféle alkohollal kapcsolatos gyógyító munka, sem terápiás foglalkozás. Az intézet fő profilja a munka, minden ennek van alárendelve.” Kapcsolatot tart a sajtóorgánumokkal és néhány országgyűlési képviselővel. Idézet a hozzánk küldött levélből: „Bízunk abban, hogy az Országgyűlés novemberi ülészakán végre tárgyalni fogják Nagyfa ügyét. Hiszen az már abnormalis dolog, hogy napjainkban emberek százait tartják bezárva, gyalázzák meg emberi méltóságukban, kényszerítik megalázkodásra azért, mert az absztinenciát mint életmódot nem tudják tartani.”

Miként a barnaruhásoké, a fehérköpenyesek hangulata sem nevezhető mostanság szanatóriumnak Nagyfán. A Magyar Nemzetbeli cikk megjelenése után kifejezetten gyászos légkör fogadtott.

— Hosszú ideje, igen áldozatos munkát végző dolgozóink most úgy érzik, az a szisztéma, amelyet kiszolgáltak, nem védte meg őket — mondja Zelenai Károly pszichológus, aki csak öt éve keresi kényerét Nagyfán.

— Én még nem sérültem, itt azonban, higgye el, lehet. Ki szeret olyan küzdelmet vívni, amelyben a kudarc a több. Erőbefektetés, igénybevétel, sok-sok szélmalomharc az van, sikerélmény azonban elenyészően kevés. Egyébként is többszörösen hátrányos helyzetben igyekeznék helytállni a szakemberek. Volt idő, amikor — belső ellentmondásaival együtt — olajozottan ment itt minden. A baj nem az itt dolgo-

zóknak keresendő — ezért az igazságtalanság miatti elkésere-dés —, hanem abban a társadalmi szisztémában, amely büntetésben jobban gondolkodott, mint az egészségügyi segítségben.

Mocsai Zoltán szintén pszichológus... vele itteni utolsó ebédje után futottam össze. Nincs az egész ügyről egy szava sem, csak majdnem 20 évi munka után mélységes csalódást érez:

— Nem kérek ebédet holnapról — szól oda az irodában serénykedő hölgynek. Elegem van. Én ide többet be nem teszem a lábam!

— Zoli nagyon el van keseredve. Reméljük, alszik rá egyet, és meggondolja magát — mondják kollégái. Horpácsy András gyógyszerész és nevelő. Nehezményezi, hogy egyoldalúan az alkoholisták oldaláról világítja meg a sajtó Nagyfa szerepét.

— Ha a médiák föl vállallják az alkoholisták sanyarú sorsát, föl kellene vállalniuk azoknak a nyomorúságát is, akiknek életét az ide beutaltak megkeserítették. Irjanak annak a kisgyereknek a nevében is, akinek kezét az alkoholista „édesanyja” a tüzhelyhez nyomta. Az ország léteért folytatott gazdasági küzdelemben az egészségügyi szolgálat alapelvéről sem szabad megfeledkezni: egy sebesült megmentéséért nem szabad több sebesült elvesztésével fizetnünk. Asztmás gyerekek csak ritkán tudnak például olyan svájci gyógyszerhez jutni, amelyet a nagyfai beutaltak ki-köpdösnek.

Raska László igazgató főorvossal folytatott beszélgetésemet telefoncsörgések szakítják félbe.

— Gazdacsere előtti, átmeneti időket élünk, a büntetés-végrehajtás most „szereli le” az intézetet. Sajnos fontos egészségügyi berendezésekről kell lemondanunk.

— Hogyan került egyáltalán az igazságügy és a büntetés-végrehajtás kezébe ez az intézet?

— A szovjet minta finomított változatát átvéve, 1975-ben az Elnöki Tanács rendelete alapján született meg ez az intézmény. S mivel az egészség-

Mi lesz veled, Nagyfa?

ügynek nem voltak meg ehhez a szükséges feltételei, nem vállalta a gazda szerepét. A BV-ben akkor megvolt a jó szándék, s az akkori politikai berendezkedés is támogatta: a nagyfai börtön és célgazdaság lásson el ezentúl egészségügyi feladatot is.

— Magyarán: nemcsak a jó szándékon múlt. A közös kasszából akkor is több jutott a büntetésre, mint az egészségügyre.

— Úgy van: az egészségügy csak szakmai felügyeletet gyakorolhatott. A fejlesztés, a beruházások idején, 1981-ig korábbi elítéltek és az új beutaltak együtt is éltek itt. Tehát már születéskor magában hordta a jelenleg kirobbant ellentéteket ez az intézmény. Gyógyítás és büntetés nem összehelyezhető fogalmak.

— Mit szól ön ahhoz, hogy a beutaltak körében is dúl a glaznosztyi szellem?

— A rendet súlyosan megsértők hangja erősödött föl, azoké, akik eljutottak a kezelés jogosságának tagadásáig, az absztinencia elvetéséig. Mindenáron elérendő céljuk, hogy italhoz jussanak.

— Ön hogyan mentené meg a betegeket, az intézetet?

— Nagyfát nem bezárni kell, hanem korszerű módon átalakítani. Először is megszüntetném a BV mamutintézetét és kisebb egészségügyi intézménnyé tenném.

— A büntetés-végrehajtás, úgy tűnik, igen látványosan megtette már az ehhez szükséges lépéseket, az egészségügyi minisztérium azonban nemigen kapkod Nagyfa után.

— A szegényebb gazda nem siet gondokat venni a vállára... No, de folytatom: A jelenlegi 700 személyes intézménybe 400 főt helyeznék el maximum. Egy országos, területi ellátásra épülő hálózat egyik részeként kellene működnie, így nem szakadnak meg a családi kapcsolatok a távolság miatt. Önkénteseket is fogadnánk, amellet, hogy meggyőződésem szerint szükség van kötelező elvonó kezelésre is. Az adminisztratív eljárások helyett inkább a szociális segítség formáját támogatnám. A svéd példát tartom követendőnek: a szociális segítőhálózat az alkoholista beteggel, családjával és szociális gondjaik megoldásával foglalkozik. Hathatósabb forma a kisebb gyógyító közösségeké, ez azonban rendkívül költséges. A beutalás időtartamát mindenképp csökkenteném, az itt dolgozók anyagi és erkölcsi elismerését messzemenően támogatnám.

— A döntés joga azonban nem az öné.

— Az érdekeltek, az Igazságügyi, valamint a Szociális és Egészségügyi Minisztérium képviselőinek találkozója még nem történt meg. Különben is ők csak javaslatokkal szolgálhatnak. Az eredeti elnöki tanácsi rendeletet az Országgyűlés változtathatja meg.

Tanúsíthatom: amíg a civódás, ez a huzavona tart, áldatlan állapotok alakulnak ki az intézményben. Elégedetlenkednek a beutaltak, szíjják egymás közt a feszültséget, s a személyzet, félt, hogy nem állja a támadásokat — és veszi a sátorfáját. Akkor valóban megvalósul a teljes leszerelés Nagyfán. Ott, ahova éveken át áramlottak milliók — végül is az ország közös kasszájából — egy rosszul megvalósított, de jó ügy szolgáltatában.

Kovács András

Chikán Ágnes

Mondjuk, hogy nem találtuk...

Nagyobb lett a szánk, mert kisebb a zsebünk

Formabontó országos gyűlésre invitálta tagjait november 17-ére a szakszervezet. Az ezer résztvevőnek csak kisebb hányada volt tisztségviselő, bizalmi, szb-titkár, inkább az „egyszerű” tagok véleményét akarták hallani. Hogyan látják ők az

országban zajló politikai és nem zajló gazdasági változásokat, a pártokhoz, a kormányhoz fűződő viszonyt, a választási előkészületeket? A meghívás tehát egy munkaértekezletre szól, közös válaszkérésre. Másra, mint eddig.

Két kortalan hölgy és ötven év körüli úr láthatóan tanácstalan. „Mondjuk azt, hogy nem találtuk meg.” — ajánlja jól érthetően valamelyikük.

*

Rövidebben és világosabban nehéz lett volna megfogalmazni. Egyetlen mondatba sűrítve a mozgalom értelmének több évtizede. Ahonnan ők jöttek — s valószínűleg már régóta többnyire ők jönnek — még semmi sem változott. Mitől lesz majd más a mai gyűlés, mint az eddigi-giek? Délig ez még többször eszembe jutott. Nagy Sándor

kétségkívül igen tartalmas, bár kissé hosszúra nyúlt vitaindító előadásán, illetve a papírból véleményét mondók felszólalásai alatt. (Mentségükre szól, hogy mások üzenetét is hozták.)

Tizenkét órához közeledve a változatos értékű és tartalmú felszólalások közepette — ki a gyűlésről hiányolta a kormányt, ki melegebb éghajlatra kívánta azt — egy apróság ismét elbizonytalanított.

*

Egy úr az elnökségből — teljesen praktikus okokból — java-

solta, számolják össze, hány felszólaló van még hátra. A várokozára kijelölt székeken ugyanis csak harman üldögéltek, s amennyiben nincs sokkal több jelentkező, akkor szünet nélkül, egy menetben is befejezhetnék. Ebben az esetben bizony nem lett volna értelme az összejövetelnek. Ezt mások is így gondolhatták. Mert tizenketten másodpercen belül jelentkeztek. Lehet, hogy a javaslattevő a résztvevőknél is kevésbé hitt a gyűlés másságában? Egy változat még, hogy profi szak-

szervezetis volt, aki sok szünet utáni „félházat” látott már.

*

Délutánra minden jóra fordult. Bemelegedtek a felszólalók, egyre többen beszéltek már papírok nélkül, reagáltak helyből az elhangzottakra. Rövidesen — mint ahogy az rendes helyen már megszokott — korlátozni is kellett a felszólalások időtartamát. A résztvevők az ötperces limitjavaslat helyett a háromperceset fogadták el, igaz ebből utána többen kicsúsztak. A legutolsó már írásban nyújtotta be mondandóját, előben csak egyetlen mondatra maradt ideje. A dörgő tapshoz azonban — mint kiderült — néhány szó is elegendő: „Azért lett nagyobb a szánk, mert kicsi lett a zsebünk.”

*

Az összejövetel elérte célját, ezt az is bizonyítja, hogy a szakszervezet napilapja a négyoldalas tudósítás végén már az első országos gyűlésről beszél. Várhatóan tehát folytatás is következik.